

Postanowienie z dnia 29 grudnia 1998 r.

I PZ 67/98

Ograniczenie dopuszczalności kasacji w sprawach o świadczenia ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 393 pkt 1 KPC) nie jest sprzeczne z Konstytucją RP i art. 6 ust. 1 Konwencji z dnia 4 listopada 1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

Przewodniczący: SSN Teresa Flemming – Kulesza, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 29 grudnia 1998 r. sprawy z powództwa Jacka B. przeciwko Politechnice W. w W. o zapłatę, na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 16 września 1998 r. [...]

p o s t a n o w i ł:

o d d a l i ć zażalenie.

U z a s a d n i e n i

Powód Jacek B. wniósł o zasądzenie od pozwanej Politechniki W. kwoty 245 zł, jako dofinansowania do indywidualnego wypoczynku letniego w 1996 r. z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Jak podkreślił w uzasadnieniu pozwu, wystąpił z roszczeniem o konkretne świadczenie.

Wyrokiem z dnia 12 lutego 1998 r. [...], Sąd Rejonowy-Sąd Pracy dla Wrocławia Śródmieścia uwzględnił powództwo w całości, zasądając na rzecz powoda kwotę 245 zł.

Apelację strony pozwanej od tego wyroku, uwzględnił Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu, który wyrokiem z dnia 14 maja 1998 r., zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalił powództwo.

Od tego wyroku kasację złożył powód. Sąd Wojewódzki kasację tę odrzucił postanowieniem z dnia 16 września 1998 r., powołując się na zbyt niską wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 393 pkt 1 KPC).

Zażalenie na to postanowienie złożył powód, który zarzucił naruszenie art. 45 ust. 1 i 77 ust. 2 Konstytucji RP; art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. Powód wywiódł, że przedmiotem sporu było ustalenie prawa podmiotowego do wypłaty świadczenia socjalnego. Powód uważa, że jego roszczenie miało "mieszany" charakter.

Sąd Najwyższy zważył, że zażalenie jest bezzasadne.

Zgodnie z art. 393 pkt 1 KPC kasacja jest niedopuszczalna w sprawach o świadczenie niższe niż pięć tysięcy zł (poza sprawami gospodarczymi). Powód nie dochodził ustalenia istnienia prawa (art. 189 KPC) lecz skonkretyzowanego roszczenia pieniężnego (powództwo o świadczenie). Powództwo o ustalenie jest zgłoszeniem żądania szczególnej formy ochrony prawnej, w której sąd ogranicza się do ustalenia i tylko ustalenia istnienia bądź nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Każde powództwo o świadczenie mieści w sobie pośrednio także żądanie ustalenia stosunku prawnego lub prawa, z którego wynika roszczenie powoda. Zmierza jednak do uzyskania innego rodzaju ochrony prawnej, gdyż nadto dąży jeszcze do zasądzenia świadczenia (por. np.: T. Rowiński "Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym" Warszawa 1971 r., s. 72). Proponowana przez powoda wykładnia, sprowadzająca się do uznania, że powództwem o ustalenie jest każde powództwo o świadczenie, całkowicie zniekształcałaby treść art. 393 pkt 1 KPC.

Według art. 78 Konstytucji RP każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Nadto ustawowo mogą być wprowadzone wyjątki od tej zasady. Tym samym konstytucyjnie zagwarantowane (i to z możliwością wyjątków) jest jedynie odwołanie się od orzeczeń sądowych wydanych w pierwszej instancji. Możliwość wniesienia kasacji (trzecia instancja) nie wynika wprost z Konstytucji. Nie wynika ona z szerszego prawa dostępu do sądu. Zgodnie bowiem z art. 77 ust. 2 Konstytucji ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw, a zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. W tym aspek-

cie należy stwierdzić, że przepis art. 393 pkt 1 KPC nie zamyka (ogranicza) sądowej drogi dochodzenia naruszonych praw (art. 77 ust. 2 Konstytucji), gdyż droga sądowego dochodzenia praw istnieje niezależnie od ilości instancji, w których sprawa jest rozpoznawana.

W zakresie prawa dostępu do sądu przydatne jest odwołanie się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu co do wykładni art. 6 ust. 1 Konwencji z dnia 4 listopada 1950 r. o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 i 285). Trybunał ten prezentuje w tym przedmiocie utrwalone orzecznictwo. Z ostatniego okresu można powołać orzeczenie z dnia 19 grudnia 1997 r., w sprawie Brualla Gomez de la Torre przeciwko Hiszpanii (raport Europejskiej Komisji Praw Człowieka z dnia 18 października 1996 r., skarga nr 26737/95). W jego uzasadnieniu wyrażono pogląd, że prawo do sądu, którego jednym z aspektów jest prawo dostępu do sądu, nie ma charakteru absolutnego. Podlega ograniczeniom, zwłaszcza w zakresie warunków dopuszczalności odwołań, które z samej natury wymagają regulacji przez państwo. Korzysta ono w tym zakresie z pewnego marginesu swobody. Ograniczenia nie mogą prowadzić do restrykcji lub redukcji dostępu do sądu w sposób lub w stopniu powodującym naruszenie istoty tego prawa. Ograniczenia nie są zgodne z art. 6 ust. 1 Konwencji, jeśli nie realizują uprawnionego celu lub nie ma rozsądnej proporcji między zastosowanymi środkami i celem do osiągnięcia. Przepis art. 6 Konwencji nie zmusza państw do tworzenia sądów apelacyjnych lub kasacyjnych. Jeśli jednak powstaną, muszą zapewniać gwarancje art. 6, np. skutecznego prawa dostępu do sądu w celu rozstrzygnięcia o prawach i obowiązkach cywilnych. Sposób stosowania art. 6 ust. 1 przez sądy apelacyjne i kasacyjne uzależniony jest od szczególnych cech postępowania wchodzącego w grę. Należy uwzględnić całość postępowania i rolę sądu kasacyjnego. Warunki dopuszczalności kasacji mogą być surowsze niż zwykłej apelacji. Ze względu na specjalną rolę Sądu Najwyższego jako instancji kasacyjnej, Trybunał akceptuje większy formalizm procedury (podobnie orzeczenie ETPC z dnia 19 lutego 1998 r., raport Europejskiej Komisji Praw Człowieka z dnia 4 września 1996 r., skarga nr 20124/92 w sprawie Spółka Edificaciones March Gallego S.A. przeciwko Hiszpanii). Nadto w orzeczeniu z dnia 27 marca 1998 r., w sprawie K.D.B. przeciwko Holandii (raport Europejskiej Komisji Praw Człowieka z dnia 21 maja 1997 r., skarga nr 21981/93) Trybunał uznał, że postępowanie w sprawie zezwolenia na apelację i procedura obejmująca wyłącznie kwestie prawne - w odróżnie-

niu od faktów - może być zgodna z wymaganiami art. 6 Konwencji, chociaż odwołującemu się nie dano możliwości osobistego wysłuchania przez sąd apelacyjny lub kasacyjny. Wykładnię te należy odpowiednio odnieść do art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

Kasacja według regulacji Kodeksu postępowania cywilnego jest szczególnym środkiem zaskarżenia. Postępowanie kasacyjne nie jest zwykłą kontynuacją postępowania cywilnego, lecz polega na kontroli orzeczenia sądu drugiej instancji, pod kątem ewentualnego naruszenia prawa. Sąd Najwyższy nie ustala faktów. Kontrola rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji ograniczona jest do wskazanych w kasacji zarzutów naruszenia konkretnych przepisów prawa (art. 393¹¹ i 393¹ KPC). Dlatego też ustawodawca wprowadził określone ograniczenia dopuszczalności kasacji, między innymi ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia. Nie jest to sprzeczne z Konstytucją i wskazanymi normami prawa międzynarodowego.

Z tych względów należało uznać zażalenie powoda za bezzasadne i podlegające oddaleniu z mocy art. 385 w związku z art. 397 § 2 oraz art. 393¹⁸ w związku z art. 393² KPC.

=====